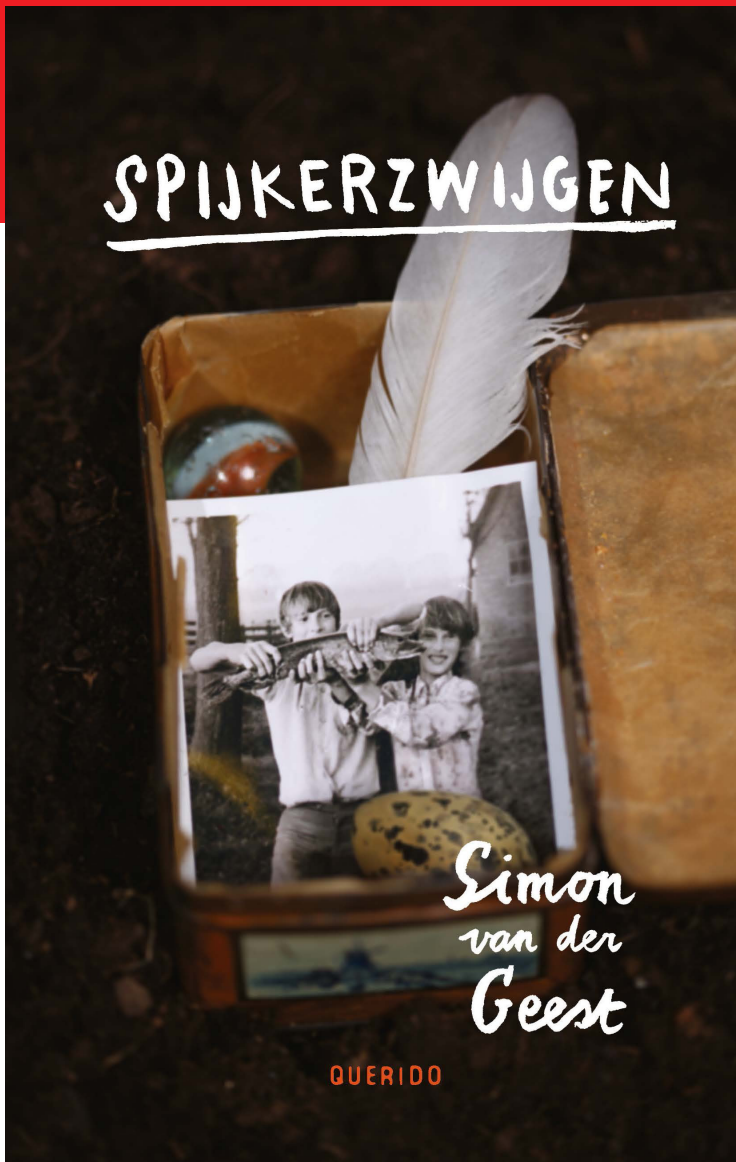

Spijkerzwijgen

Over het boek

De twaalfjarige Vonkie logeert bij haar opa op de boerderij. Ze vindt het maar saai, tot opa verhalen begint te vertellen over vroeger, toen hij met zes broers op de boerderij woonde. Verhalen over woedende zwanen en briesende buurmannen. Maar Vonkie merkt dat opa niet alles vertelt. Wat is er toch gebeurd tussen hem en zijn lievelingsbroer? Waarom mag ze niet in de buurt komen van de oude molen? Samen met haar achterneef Sven probeert Vonkie de waarheid te achterhalen. En dan komt het verleden ineens gevaarlijk dichtbij.

Spijkerzwijgen is een spannend boek over familie, geheimen en conflicten. Hoe ga je daarmee om als je zelf op het randje van de afgrond staat?

Auteur: Simon van der Geest

Illustraties: Deborah van der Schaaf (omslag), Karst-Janneke Rogaar

Uitgeverij: Querido, 2015

Familie & geheimen

luistervaardigheid & spreekvaardigheid

Hou een kringgesprek in de klas. Kies een of meer van onderstaande onderwerpen om te bespreken.

- Wie heeft er net als opa Spijker een grote familie? Hoe is het om uit zo'n grote familie te komen? Zijn er familieleden die elkaar niet meer (willen) zien? Wordt daar open over gesproken? Vonkie is enig kind. Wie in de klas heeft zelf ook geen broers en zussen? Hoe is dat? Wat zijn de nadelen van enig kind zijn? En wat zijn de voordelen? Wat is het voordeel van een groot gezin/een grote familie? En zijn daar ook nadelen van op te noemen?
- Praat over familiegeheimen. Wat is een familiegeheim eigenlijk? Opa Spijker wist niet dat hij een oudere zus had. Wat vinden de leerlingen ervan dat een broer zoiets belangrijks verzwijgt? Spijker en Buts hebben elkaar niet meer gesproken sinds de brand in de molen. Ook daarover praat opa niet. Wat vinden de kinderen daarvan? Zouden zij zo'n groot geheim kunnen bewaren?
- Vonkie's ouders hebben relatieproblemen. Daarom moet Vonkie een week bij opa logeren. Wat vinden de leerlingen ervan dat Vonkie wordt weggestuurd? Denken ze dat haar ouders eerlijk zijn over hun gesprekken? Wat voor vrouw is de moeder van Vonkie? En wat voor man haar vader? In het laatste hoofdstuk staan de ouders van Vonkie samen aan de waterkant. Wat denken de leerlingen: is dat een goed teken? Blijven de ouders van Vonkie uiteindelijk bij elkaar? Of toch niet? En waarop baseren zij hun antwoord?

Folder maken

informatie verzamelen en verwerken

Vonkie leert veel nieuwe dingen bij opa. Ze leert vissen, ze leert over het buitenwater en de stikkenzak. En ze leert wat tonkneppelen is. Maar hoe werkt een molen eigenlijk precies? En hoe gevaarlijk zijn zwanen (of andere dieren) echt als ze op hun nest moeten passen? Wat voor ziekte heeft Buts? En kun je echt nog naar Nederland komen als je zo ziek bent?

Laat de leerlingen een onderwerp uit het boek kiezen waarover ze meer zouden willen weten. Inventariseer de onderwerpen en plaats leerlingen met dezelfde interesse in groepjes van twee bij elkaar. Zij mogen informatie over het onderwerp opzoeken en van de gevonden informatie een folder maken. Naast tekstuele informatie, mag de folder ook foto's en illustraties bevatten.

Verzamel alle folders en hang ze op in de klas. Praat er daarna over: Heeft iedereen met hetzelfde onderwerp dezelfde informatie gevonden? Of zijn er ook verschillen? Wat vonden de leerlingen van de opdracht? Was het moeilijk? Hebben ze iets nieuws geleerd? Wat viel hen op? Zat er informatie tussen die ze niet hadden verwacht?

Privacy

discussievaardigheden & schrijfvaardigheid

Vonkie schrijft twee keer een e-mail naar Buts, uit naam van Spijker. Wat vinden de leerlingen hiervan? Kan dat? Of gaat Vonkie hiermee een grens over?

Wat is privacy eigenlijk? En hebben de kinderen zich wel eens voorgedaan als iemand anders?

Opdracht: Lees de tweede mail van Vonkie aan Buts voor in de klas (pagina 221). Geef leerlingen hierna de opdracht om in de voetsporen van Vonkie te treden. Ze moeten een poging doen om Buts te overtuigen naar Nederland te komen. Hoe gaan ze dat doen? Wat schrijven ze in de mail? Ze moeten andere argumenten kiezen dan Vonkie.

Natuurlandschap

tekenen

Opa Spijker woont op een boerderij in een polderlandschap met dijken en molens. Hoe ziet zo'n landschap er volgens de leerlingen uit? Laat ze een collage of schilderij maken van een polderlandschap. Trek er als het even kan ook echt met de leerlingen op uit. Is dat niet mogelijk? Laat ze dan als voorbeeld eventueel gebruik maken van plaatjes op het internet. Hou een expositie in de klas of de school. Leerlingen maken hiervoor een naambordje waarop de titel van hun kunstwerk staat en een omschrijving van het werk in 2 zinnen.

Alternatief: lees een aansprekend fragment voor (bijvoorbeeld het verhaal van de mist) en laat de leerlingen de situatie uit dat fragment vereeuwigen op papier. Wat zijn de overeenkomsten en wat zijn de verschillen in de verschillende tekeningen?

Reis naar Nieuw-Zeeland

aardrijkskunde

Buts is naar Nieuw-Zeeland verhuisd. Wat voor land is dat? Laat de leerlingen een kaart maken van Nieuw-Zeeland. En zoek samen online informatie op. Hoeveel keer past Nederland in Nieuw-Zeeland? Hoeveel mensen wonen er in allebei de landen? Wat is de nationale sport van Nieuw-Zeeland? Wat is de hoofdstad? Hoe hoog is de hoogste berg? En waar staat die?

Deze gegevens mogen in de kaart verwerkt worden. De leerlingen kunnen de cijfers in een legenda zetten met een zelfgemaakt symbool erbij. Naast de gegevens van Nieuw-Zeeland worden die van Nederland geplaatst.

Vervolgens versieren de leerlingen de kaart met symbolen. Het is de bedoeling dat de symbolen zo nauwkeurig mogelijk op de juiste plek komen te staan.

Waar zouden de leerlingen liever willen wonen? In Nieuw-Zeeland of Nederland?

De jaren '50

geschiedenis

Spijker is geboren in de jaren '50. Hij vertelt Vonkie langzaam maar zeker over zijn jeugd. Opgroeien in de jaren '50 was heel anders dan nu. Het was een tijd waarin het geloof nog heel belangrijk was, en er niet werd gesproken over problemen. Daarom wist Spijker ook niet dat hij een zusje had én reageerde hij geschrokken op de nachtelijke danssessies van de molenaar in vrouwenkleren. Maar in de jaren '50 was er nog veel meer anders dan nu: een auto of televisie was er niet voor iedereen. Ook waren er nog geen wasmachines of computers, laat staan mobiele telefoons. Betalen deed je met guldens in plaats van euro's. En naar school gaan was toen ook heel anders. Kijk maar!

Bekijk samen met de leerlingen: *Vroeger was het anders: Naar School* (te vinden op uitzending gemist en via Google).

Stel daarna vragen: wat is de leerlingen opgevallen? [Mogelijke antwoorden: de tafels staan in een rij, er is geen televisie, er is een krijtbord, de meester of juf zat hoger dan de leerlingen etc.].

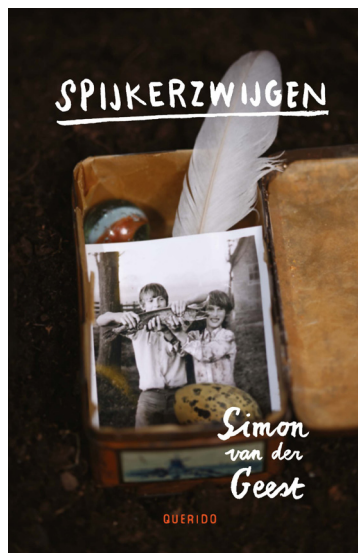
Zouden de leerlingen zo les willen krijgen? Vinden ze de school van vroeger gezellig?

Jacques Vriens vertelt dat er vroeger ook werd geslagen door de meester. Wat vinden de kinderen daarvan?

Hoe denken de kinderen dat het was om jong te zijn in de jaren '50? (mogelijke antwoorden, streng, zwaar of saai). Laat ze dan met de extra doe-activiteit zien dat het vroeger niet alleen maar streng was, maar dat jongeren zich – net als nu – vermaakten met muziek.

Extra doe-activiteit

Organiseer een jaren 50-danskwartiertje. Laat de leerlingen kennis maken met muziek uit deze jaren, zoek op YouTube muziek op van Pat Boone, Perry Como, Little Richard, Elvis Presley, Chuck Berry of Buddy Holly. En laat ze zien hoe er in die tijd werd gedanst op Rock 'n Roll, bijvoorbeeld met dit fragment: *1950s, ROCK AND ROLL - the era, music and dancing* (te vinden via You Tube) en/of *Grease* (te vinden via You Tube, typ in: From Grease Great movie great dance).

Personages kijken, tekenen

Wat voor iemand is Vonkie? Is ze verlegen? Of brutaal? En wat is Spijker voor man? Hoe zouden de leerlingen de hoofdpersonages verbeelden? Geef elke leerling een vel papier en vraag ze hun favoriete personage uit te kiezen. Laat ze een tekening maken van deze persoon. Rondom het personage kunnen ze spulletjes tekenen die de hobby en het karakter van het personage verbeelden. Zijn er verschillen en overeenkomsten te ontdekken tussen de tekeningen die iedereen gemaakt heeft? Hoe komt het dat iedereen een andere Vonkie of Spijker heeft gemaakt?

Dialect taalvaardigheid

In Nederland worden verschillende dialecten gesproken. Ook in de polder van opa Spijker wordt in dialect gesproken, Sven zegt bijvoorbeeld 'moj' in plaats van 'hoi'. En de molenaar zegt 'mot' in plaats van 'moet'. Spreken de kinderen ook dialect? Zo ja, wat voor dialect?

Laat de leerlingen voor elkaar een zin in dialect schrijven die de ander moet vertalen. Spreken de leerlingen geen dialect? Laat ze dan een zin opschrijven in een eigen verzonnen dialect. Wat hebben ze verzonnen en wat betekent de zin? Klinkt dit eigen verzinsel als een echt dialect?

Jouw stamboom met verhalen luister- en spreekvaardigheid, interviewen, schrijfvaardigheid, spelling

1. *Spijkerzwijgen* opent met een geïllustreerde stamboom van Vonkie. Een oningevulde variant hiervan is ook als bijlage opgenomen bij deze lessuggesties. Laat de leerlingen nu hun eigen stamboom invullen op de blaadjes van de boom. Met wie van hun familieleden hebben ze het meeste contact? Waar ligt dat aan? Wonen ze bij elkaar in de buurt? Of vinden ze die mensen toevallig aardiger?
2. De auteur van het boek schrijft achterin het boek een dankwoord aan zijn familie, name zijn vader, omdat de familieverhalen de bron voor het boek zijn geweest. Maar om het boek te maken heeft Simon van der Geest er 'een flinke scheut fantasie' bij gegoten. Vraag de kinderen om een familielid te interviewen over vroeger. Laat ze vervolgens een anekdote uitkiezen om tot een verhaal te verwerken. Dit verhaal moet met de nodige fantasie worden opgeschreven: ze mogen het grappiger, zieliger, spannender, gekker maken. Laat de leerlingen die dit willen hun verhaal voorlezen voor de klas. Kunnen de andere leerlingen raden welke elementen van het verhaal écht gebeurd zijn en welke verzonnen?

Tip: kopieer de verhalen en bundel ze daarna in een boekje dat de leerlingen mee naar huis mogen nemen.

